

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 5 (1520) 3 ЛЮТАГА 2021 г.

Алена Анісім:

“Для беларускай мовы наступае чарговы выклік”

Магчымыя змены ў экзаменах ча-
каюць школы Беларусі. Толькі вось ёсьць
небяспека, што нацыянальны экзамен для
выпускнікоў школ можа стаць не нацыя-
нальным, паводле вызначэння, а імперскім.
Пра гэтыя ды іншыя выклікі нацыянальнай
мове карэспандэнт "Радыё Рацыі" пагу-
таў з Аленай Анісім, старшыней ТБМ, у
мінульым дэпутатам Палаты прадстаўнікоў
Рэспублікі Беларусь.

РР:

- Вы, як і ўсё беларускае нацыяна-
льна свядомае грамадства імкнечеся да
таго, каб беларуская мова набыла сапраў-
дны статус дзяржавнай мовы. Я думаю,
ёсьць што скажаць сёння, улічваючи, што
мова застаецца ў такім жа загнаным
стане і на пачатку 2021 года. Пакуль не
відаць тых проблескаў святла, якіх мы
чакалі больш за 20 гадоў пасля таго, як
расейская мова стала ўровень з бела-
руской.

Алена Анісім:

- Змяненца шмат што ў палітычным
жыцці. Што тычыцца адносін да беларускай
мовы, то, на вялікі жаль, мы не можам скла-
заць, што ўжо можна скласці руکі, адпачы-
ваць і карыстацца паўсюль бесперашкодна
беларускай мовай. Застаюцца праблемы і
у дзяржавным кірауніцтве, узнікаюць і новыя
выклікі ў сістэме адукцыі. Я маю на
увазе, што зараз пачынае абліякаўвацца

новая сітуацыя для нас - прапануеца так
званы нацыянальны экзамен для выпуск-
нікоў школ. І вось якраз у гэтым экзамене
прадугледжана адна з дзяржаўных моў, замежная мова і матэматыка. Такім чынам,
мы можам прадбачыць, што для беларускай
мовы наступае чарговы выклік. Таму эту сітуацыю для выпускнікоў мы павінны не
выпускаць з-пад увагі. Што тычыцца дзе-
лішчых наших крохаў, то мы бачым, што
нават гэтыя так званы "Усебеларускі сход"
не збіраеца разглядаць пытанне беларус-
кай мовы. Хоць гэта пытанне падымаюць
- падымаюць мі, дасылалі звароты Качанавай,
ад мясцовых дэпутатаў гучыць пытанне
функцыянавання дзяржаўной беларускай
мовы. Але мы не можам, на жаль, разліч-
ваць на тое, што сённяшняя ўлада зробіць
усё, каб гэтае пытанне зняць з парадку дні
у плане таго, каб забяспечыць права бела-
рускамоўных грамадзян у нашай краіне.

РР:

- Мінулы год паказаў шмат цікавых
пераменаў у беларускім грамадстве. І ў
першу чаргу - гэта з'яўленне беларускай
нацыянальнай сімвалікі. На жаль, бела-
рускай мове такой увагі нададзена не бы-
ло. Такой увагі мове не надаеца і прад-
стаўнікамі альтэрнатыўнага палітыч-
нага погляду ў сферы змагання за презі-
дэнцкую ўладу.

Алена Анісім:

- На гэты контэкст я б хадзела вам трошкі
запярэчыць. Усё ж такі з абвастрэннем сітуа-
цыі са зменай улады, якая адбылася ў жні-
ўні 2020 года, калі мы пабачылі, як гра-
мадства выразна дало пасыл, што яно хоча
бачыць змены ў палітычнай эліце, у паліты-
чным і эканамічным курсе краіны, гэта
якраз такі і сведчыла пра тое, што людзі
пачынаюць усведамляць сябе як сапраў-
дны грамадзяне Беларусі. Таму і выйшла
на першы план беларуская гістарычна
нацыянальная сімваліка, а з вяртаннем
сімвалікі пачаўся рух і да беларускай мовы.
Асабліва пасля таго, як пачалі перасле-
даваць беларускамоўных журналістаў
незалежных СМИ, якія пачаўся на іх нечувалы
ціск. Пасля таго, як, дзякуючы іхнім інфар-
мацыям, грамадству сталі вядомыя факты
узнай дыскрымінацыі і цяжкага ціску на
людзей, затрыманых падчас акций, тых, хто
размаўляў па-беларуску. Мы пакуль дэталёва
не расследавалі гэту справу, але пра
гэтыя факты мы ведаем. І таму для людзей
беларуская мова пачынае з'яўляцца ка-
штоўнасцю. Акрамя таго давайце згадаем,
што перапіс 2019 года таксама паказаў, што
людзі часцей і часцей называюць сваёй
роднай мовай беларускую. Яны можа быць
не так часта карыстаюцца ёй у штодзённым
жыцці, але хочуць карыстацца.

Гутарыў Якуб Сушчынскі,
Беларускае Радыё Рацыя.

Майстры Лідскага аддзела рамёства і
традыцыйнай культуры адрадзілі
традыцыйны сялянскі жаночы касцюм
пачатку XX ст. на тэрыторыі Лідскага раёна

Выдатнае снежнае надвор'е дало
магчымасць творчым людзям паказаць
плён сваёй работы за летні перыяд. Су-
часныя майстры Лідскага аддзела рамёства
аднавілі ў ткацтве і пашыве адзення
традыцыйны сялянскі жаночы касцюм
пачатку XX ст. на тэрыторыі Лідскага раёна.
Прыметна тое, што дэманстрацыя рэплік
адбылася ў вясковым асяроддзі, а харак-
тэрныя зімовыя ўмовы адпавядалі тагачасным.

Наши прарабулы зімой насілі вельмі
зручнае і прыгожае адзенне. Галаўныя
ўборы жанчын прадстаўлены варыянтамі
тканых хустаў розных памераў. Шарсцяныя
ахінанакі (вялікія хусты) замянялі вратку,
таму імі пакрывалі галаву, на якой ужо была
танчайшая хустка, завязаная вакол шыі, і
ахіналі ўсё цела. У спалученні з кожушком
падыходзілі хусты
сярэдніх памераў,
запраўленыя пад
каўнер, або махрамі
навыпуск, завяза-
нымі канцамі пад
бараду. Выдатна
глядзіцца хуста,
звязаная адным кан-
цом вакол шыі, дру-
гім спушчаная на
пляча бурносіка,
пашытага з паў-
шарсцяного пал-
латна. Святочныя

тканыя андаракі (спадніцы) бытавалі адна-
тонныя, клятчатыя, у палоску. У халоднае
надвор'е маглі спалучаць дзве спадніцы.
Было цёпла і глядзелася пышна. Камплекты
дапаўняюць вязаныя рукавічки з воўны, на
нагах валёнкі, "буркі" (лямцевы абутак са
скураным нізам), боцікі.

Над стварэннем рэплік працаўала
творчая група з аддзела рамёства і тра-

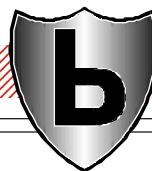
дыцыйнай культуры ДУ "Лідскі раённы
цэнтр культуры і народнай творчасці":
метадыст па народнаму касцюму Ірына
Дыдышка, майстры па ткацтву Валянціна
Сільвановіч, Марыя Шылкоўская, Яўген
Маркевіч, майстар па пашыву адзення
Марына Андрушкевіч.

ЛІЦНТК.

9 772073 703003

21005

Актуалізацыя дзейнасці першага літаратурнага аб'яднання праз стагоддзе

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі 27 студзеня адбыўся навукова-практычны семінар "Шляхамі маладнякоўцаў", прысвечаны 135-годдзу з дня нараджэння Змітрака Бядулі і 120-годдзу з дня нараджэння Міхася Зарэцкага.

Са змястоўнымі паведамленнямі на семінары выступілі Таццяна Лаўрык, Алесь Суша, Эліна Свірдовіч, Святлана Воцінава, Аксана Данільчык, Ігар Шаладонаў, Анатоль Трафімчык і іншыя даследчыкі і навукоўцы. Присутныя атрымалі шмат новай інфармацыі пра жыццё і творчасць Змітрака Бядулі, Міхася Зарэцкага і іншых "маладнякоўцаў".

Падчас семінара прагучала відэазапіс прамовы сына Змітрака Бядулі -Яфіма Самуілавіча Плаўніка. Пра лёсы трох паэтак - Зінаіды Бандарынай, Наталлі Вішнеўскай, Яўгеніі Пфляўмбаўм - распавяла літаратуразнаўца, кандыдат філалагічных навук Аксана Аляксееўна Данільчык.

Таццяна Анатольеўна Лабада паведаміла пра ўшанаванне памяці Змітрака Бядулі ў "Беларускай хатцы". Актуалізацыя твораў беларускай літаратуры праз стагоддзе і паглыбленне ў вывучэнне біяграфій творцаў наводзіць на думку пра шматлікія гістарычныя паралелі з сённяшнім днём.

На працягу двух гадоў Нацыянальная бібліятэка Беларусі разам з партнёрамі: Дзяржаўным музеем гісторыі беларускай літаратуры, Беларускім дзяржаўным архівам-музеем літаратуры і мастацтва, выдавецкім домам "Звязда" працуе над маштабным рэспубліканскім праектам "На хвалі часу, у плыні жыцця", прысвяченым 100-годдзю стварэння Усебеларускага аб'яднання пісьменнікаў і паэтаў "Маладняк" - першага прафесійнага літаратурнага аб'яднання ў нашай краіне. У межах праекта ажыццяўляецца шэраг культурных акцый.

Трэба ўзгадаць, што Усебеларуская аб'яднанне паэтаў і пісьменнікаў "Маладняк" існавала з лістапада 1923 па лістапад 1925 года, і яго дзейнасць пакінула яркі след у беларускай культуре.

Яго заснавальнікамі былі М. Чарот, А. Дудар, А. Вольны, А. Александровіч, А. Бабарэка і іншыя.

Філіялія аб'яднання быў створаны ў Менску, Бабруйску, Барысаве, Гомелі, Магілёве, Орыши і іншых гарадах. У склад "Маладняка" ўваходзілі нацыянальныя секцыі рускіх,польскіх, юрэйскіх, літоўскіх пісьменнікаў.)

За апошні час было створана 6 віртуальных раздзелаў да юбілеяў

маладнякоўцаў: Валерия Маракова, Адама Бабарэкі, Уладзіміра Хадыкі, Уладзіміра Дубоўкі, Кузьмы Чорнага, Яны Скрыганы. Сёмы раздел прысвячаны юбілею Андрэя Александровіча.

- Для нас было важным размяшчэнне поўных тэкстаў кніг сяброду "Маладняка", - сказала на падсумаванні ўсёй праведзенай дзейнасці загадчык інфармацыйна-аналітычнага аддзела бібліятэкі Таццяна Анатольеўна Лаўрык. - За 2019-20 гады намі разам з музеем гісторыі беларускай літаратуры было сумесна ажыццёўлена шмат разнастайных імпрэз, лекцый і круглых столоў, відэапрезентацый. Зацікаўлася нашым праектам Берасцейская абласная бібліятэка. Мы шмат працавалі над тым, каб

папулярызаваць творчасць маладнякоўцаў: У. Дубоўкі, Я. Скрыганы, М. Чарота, А. Александровіча.

Каб распавесці больш пра іх дзейнасць сучаснікам і для презентавання раздзелаў, арганізоўваліся мерапрыемствы, лекцыі, круглыя сталы. Разам з часопісам "Маладосць" мы правялі лекцыю "Ад "Маладняка" да "Маладосці"". Падчас пандэміі мы шукалі новыя формы працы. Мы наладзілі сувязь з музеем Кузьмы Чорнага. Ірина Эрнстаўна Багдановіч

дзячкай Галінай Іванаўнай, а таксама з музеем аграрарадка Каменя, які даслаў нам шмат матэрыялаў. Мы стварылі рубрыку на нашым сайце, прысвечаную 100-годдзю "Маладняка" і суполка ў Фейсбуку "О, Беларусь, маг шыпшина". Мы пачалі супрацоўнічаць з роднымі пісьменнікаў - "маладнякоўцаў".

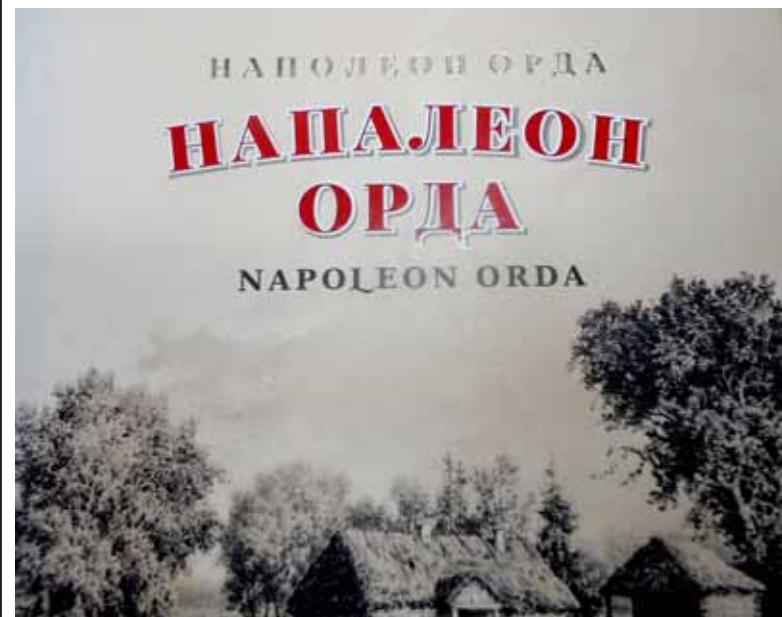
- Для нас гонар браць удзел у шматлікіх культурных і навуковых акцыях, выставачных і публікацыйных, - адзначыў намеснік генеральнага дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі па навуковай і выдавецкай дзейнасці А.А. Суша. - Для літаратурнай працторы Беларусі праект з'яўляецца вельмі важным. Многія нашы ініцыятывы выклікалі фенаменальную рэакцыю! Дзеці з самых розных школ і бібліятэк чыталі вершы перад камерай ва ўмовах кавіду. Гэта сведчыць пра цікавасць да беларускай літаратуры.

Плённая атмасфера семінара натхніла даследчыкаў працаўцаў далей. Вялікая колькасць гледачоў далучылася да ўдзелу ў семінары ў дыстанцыйным фармаце.

Э.Дзвінская,
фота аўтара.

Беражлівае захаванне спадчыны Напалеона Орды для нашчадкаў

Кнігай месяца назвала сталічная "Акадэмкініга" новае выданне "Напалеон Орда", якое дэманструе гравюры славутага мастака з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Аўтарам тэксту і складальнікам выдання выступіў Алесь Суша. Кніга выйшла ў канцы 2020 года ў выдавецтве "Беларусь" накладам у 900 асобнікаў. Кніга прадстаўляе багатую каплекцыю гравюр выдатнага творцы.

Дызайнерам выдання з'яўляецца дэкан факультэта дызайну і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва БДАМ Усевалад Свентахоўскі.

"Гравюры Напалеона Орды заўжды прыцягвалі ўвагу даследчыкаў, магутныя выхух цікавасці да яго творчасці адбываюцца ў 2006-2007 гадах - напярэдадні і падчас святакавання 200-годдзя з дня нараджэння творцы, - напісаў у прадмове да збору гравюр аўтар-укладальнік. - З гэтай нагоды 2007 год быў аб'яўлены ЮНЭСКА годам Напалеона Орды. Урачыстасці праходзілі ў Іванаве, Брэсце, Пінску, Мінску. У 2006 годзе з мэтай папулярызацыі ўласнай каплекцыі Нацыянальнай бібліятэкі супольна з выдавецтвам "Беларусь" выпусціла альбомнае выданне, у якім былі апублікованы 159 пейзажаў і партрэты самога мастака. Альбом аказаўся запатрабаваным і быў перавыдадзены новым накладам.

Дадзенае выданне мае намер раскрыць багацце графічных вобразаў Напалеона Орды праз апублікаванне ўсіх яго літарамрафій з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. У кнігу ўключаны 190 гравюр, вылучаныя з складзе восьмі серых літарамрафічных прадпрыемстваў Максімільяна Фаянса ў 1873-1883 гадах."

Гравюры суправаджаюць каментары на беларускай, рускай і англійскай мовах. Акрамя гравюр, у кнізе змешчаны вокладкі нотных выданняў Напалеона Орды, яго мазуркі і 14 паланэзай, дакументы, якія падвярджаюць прыналежнасць мастака і кампазітара да шляхецкага роду Ордаў - радаводнае дрэва Ордаў гербу "Астое" і іншыя.

Своечасова ўзгаданая біяграфія мастака, кампазітара, педагога і асветніка, чыкі талент цанілі Феранц Ліст, Фрэдэрык Шапэн, Адам Міцкевіч, надае маральных сілаў нам сёння. Напалеон Орда быў нашчадкам двух вядомых беларускіх шляхецкіх дынастыяў Ордаў і Бутрымовічаў. Навучанне ў Свіслацкай гімназіі стала важнай прыступкай перад паступленнем у Віленскі ўніверсітэт. На фізікаматэматычным аддзяленні ў 1823 годзе і пачаў навучанне будучы тво-

ра.

У тых гады пачаўся пераслед тайніх студэнцікіх таварыстваў філаматаў і філарэтаў, выключенні студэнтаў, зваліненні выкладчыкаў... Малады чалавек патрапіў пад следства як сябар тайнага таварыства "Заране", неўзабаве быў выключаны з універсітета і кінуты на 15 месецоў у Віленскую турму. У пачатку 1830-ых гадоў ён уключыўся ў шэраг ідзельнікаў антырасійскага паўстання. Ён стаў падпаручнікам паўстанцкай арміі і з мужнасцю у баях атрымаў найвышэйшую ўзнагароду - Залаты Крыж ордэна "Virtuti Militari".

Пасля разгрому паўстання ён знайшоў часовы прытулак у Францыі, дзе актыўна займаўся музыкай і жывапісам. Напалеон Орда стварыў нямаля паланэзаў, рамансаў, песень, якія карысталіся папулярынасцю ў Еўропе, пасябраўшы з Джакіні Расіні, Джузепе Вэрдзі, Гектарам Берліёзам, Анарэ дэ Бальзакам, Стэндалем, захоўваў блізкія стасункі з кампазітарамі і музыкантамі, такімі, як Феранц Ліст і Фрэдэрык Шапэн. Жывапіснае і графічнае майстэрства ён удасканальваў у студыі вядомага мастака архітэктурнага пейзажу П'ера Жырара.

Атрымаўшы амністыйю як ідзельнік паўстання 1830-31 гадоў, Напалеон Орда вярнуўся ў родныя Варашэвічы на Піншчыніе. У 1870-ых гады мастак нямаля падарожнічаў па землях, якія ўваходзяць у склад Палесся, Гарадзенскай, Валынскай і Кіеўскай губерній. У 1878 годзе за час падарожжа ён зрабіў 800 мадюлонікаў. У апошнія гады жыцця мастак наведаў Галіціню, куточки Польшчы, гістарычную Каралеўскую Пруссію. Адной з задач мастака было сабраць і захаваць памяць для нашчадкаў. Створаныя ім мадюлонікі, сёння дапамагаюць мастакам і рэстайлістам.

Эла Дзвінская.

Дзяржаўны доўг на 1 студзеня 2020 года склаў 44,8 мільярдаў рублёў, зменшыўшыся з пачатку года на 1,3% (0,6 млрд. руб.), або 33,7% да ВУП пры парогавым значэнні - не больш за 45% да ВУП: зневінні дзяржадоў - 27,1% да ВУП, унутраны дзярждоў - 6,6% да ВУП. На 1 студзеня 2020 года зневінні дзярждоў склаў 17,1 млрд. долараў ЗША, павялічыўшыся з пачатку года на 0,2 млрд. долараў ЗША (з улікам курсавых розніц), або на 1,4%.

31 студзеня 2020 г. мужчыны выходзілі на пенсію ў 62 гады, а жанчыны - у 57 гадоў. (3 2017 г. кожны год прыбываеца паўгода.) У 2020 годзе мінімальныя стражавы стаж складае 17,5 года.

На 1 студзеня ў Беларусі налічваецца 3265 сялянскіх (фермерскіх) гаспадарак. За апошнія 9 гадоў іх колькасць павялічылася на трэць. У карыстанні фермераў знаходзіцца 213,9 тысячи гектараў зямлі, у тым ліку ворыва - 150,7 тысячи гектараў.

Паводле новых звестак сацыялагу, больш за 100 тысяч насељніцтва ў 2020 годзе прафылоўвае ў 14-ці беларускіх гарадах. Сярод іх: Менск, Гомель, Магілёў, Віцебск, Гродна, Берасце, Бабруйск, Баранавічы, Барысаў, Пінск, Орша, Мазыр, Салігорск і Ліда. Раней у гэты спіс таксама ўваходзіў Наваполацк. У 2017 годзе ў ім налічвалася 102 тысячи чалавек. Аднак на пачатак гэтага года ў Наваполацку прафылоўвалася 98 тысяч чалавек.

3 студзеня. Часова спыненія паставілі нафты з Расіі ў Беларусь.

9 студзеня. Больш за 40 працэсаў і амаль 35 тысяч рублёў штрафаў - такія вынікі дня. Судзілі людзей - патрыётаў, якія выступалі супроты інтэграцыі Расіі і Беларусі, за незалежнасць Беларусі на чатырох мітынгах у мінульым годзе.

9 студзеня. А. Лукашэнка ў Палацы незалежнасці ўручыў прэмію "За духоўнае адраджэнне за 2019 год" і гаварыў, што ён абараняе незалежнасць Беларусі, а не тая, хто на вуліцах гарлапаніць.

У Ленінскім судзе г. Менска святара Вікенція (Віктар Кавалькоў) аштрафавалі на 50 базавых величынь (1350 рублёў) за ўдзел у акцыі супроты паглыбленню інтэграцыі з Расіяй.

10 студзеня. Ідзе даждж. Тэмпература +2 градусы, а дзе-нідзе і вышэй... .

10 студзеня. Уладзіміра Арлова, аўтара эсэ 1990 года "Незалежнасць - гэта ...", судзілі ўпершыню ў жыцці. За тое, што выйшаў на плошчу абараняць незалежнасць Беларусі 8 снежня і зачытаў сваё эсэ. Ён жа зачытаў яго і ў судзе. У Арлову прысудзілі штраф 20 базавых величынь (540 рублёў).

Усяго за мірныя пратэсты супроты інтэграцыі з Расіяй ўлады аштрафавалі ў снежні і студзені беларусаў больш, чым на 100 тысяч рублёў. Грамадзянская супольнасць арганізowała забор сродкаў для падарункаў ад рэпресій.

10-14 студзеня. Снегу няма. Сыра. Часам ідзе даждж. Тэмпературы 2-3 градусы цяпля.

13 студзеня. Суд Чыгуначнага раёна Гомеля пакараў былога дырэктора ААТ "Мілкавіта" Сяргея Барыку на 5 гадоў зняволення за атрыманне хабару, а Сяргея Мельнікава - на 3 гады і 6 месяцаў турмы за тое, што даваў хабар.

16 студзеня. Латвійскі прэм'ер-міністр Крышт'яніс Карыньш прыхехаў у Беларусь на сутрочу з прэзідэнтам краіны Аляксандрам Лукашэнкам.

17 студзеня. Самая высокая тэмпература адзначана ў Лепелі

Падзеі 2020 года

(Віцебская вобласць) - плюс 6 градусаў. На другім месцы самая пад'ючная крапка краіны Езярышча - 5,9. У абодвух населеных пунктах пабітыя максімумы дні 27-гадовай даўніны (5,8 і 4 градусы адпаведна).

У Віцебску паветра прагрэліся да 5 градусаў (4,9 у 2007 годзе). У Мсціславе, дзе назіранні праводзіцца толькі 11 гадоў і невялікая база дадзеных, абноўлены рэкорд 2015 года - 4 градуса цяпла супраць 0,2.

19 студзеня. Вадохрышча ў праваслаўных. Снегу няма. Тэмпература - 0. Увечары ў Менску было сыра, +1 градус.

20 студзеня. Андрэй Раўкоў вызвалены ад пасады Міністра абароны і прызначаны Дзяржаўным сакратаром Савета бяспекі Беларусі. Міністэрства абароны Беларусі прызначаны генерал-маёр Віктар Хрэнін, які з'яўляўся камандуючым войскамі Захадняга аперацыйнага камандавання. Начальнікам Генеральнага штаба ВС прызначаны генерал-маёр Аляксандар Вальфович, які раней служыў першым намеснікам начальніка Генштаба.

Студзень. У школах Беларусі ўводзіцца новая пасада настаўніка па ваенна-патрыятычным выхаванні.

25 студзеня. Тэмпературны максімум у сталіцы ў суботу склаў +4,8 °C. мінуты рэкорд быў зафіксаваны 30 гадоў таму, тады слупкі тэрмометра паказалі +4,4 °C. Таксама рэкорд цяпла пабіты ў Віцебску (+4°C супраць +3,8°C) і Магілёве (+5°C супраць +3,9°C).

Самая высокая тэмпература 25 студзеня была ў Беразіне, Ашмянах і Лідзе. Там было 5,3 градуса вышэй за нуль.

25 студзеня. "Цукровая справа". Самалёт Белавія вярнуў з пад Krakava ў Гародню, каб затрымкі дырэктара цукровага заводаў за тое, што яны рабілі махінацыі з цнамі, а самі сабе бралі "навар". Пад вартай апынуўся Міхail Krysztopowicz (Гарадзейскі камбінат), Віктар Міронав (Жабінкаўскі цукровы завод), Мікалай Пруднік (Слуцкі камбінат), Дзмітрый Ягораў (Скідзельскі завод).

У студзені Беларусь закупіла 80 тысяч тон нафты ў Нарвегіі і прапаведзіла яе з Клайпеды ў Наваполацк цягнікамі. Першы эшалон з нафтай (3,5 тысяч тон) прыйшоў на завод 26 студзеня.

27 студзеня. Вядомых філологаў, былых дэпутатаў Вірхоўнага Савета Пятра Садоўскага і Лявона Барычўскага ў судзе аштрафавалі на 810 рублёў кожнага.

31 студзеня. Вялікабрытанія афіцыйна выйшла з Еўросаюза.

Уступіў у сілу Указ прэзідэнта № 492 ад 30 снежня 2019 года, які адмяняе неабходнасць афармлення талона да вадзіцельскага пасведчання і сертыфіката аб праходжанні дзяржаўнага тэхагляду транспартных сродкаў.

На 6 месяцаў падрос пенсійны ўзрост.

1 лютага. У лютым месяцы ў Беларусі сярэдняя пенсія складаў 446,7 руб.

Дзяржсакратар ЗША Майкл Пампеа ў Менску сустрэўся з міністрам замежных спраў У. У. Макеем і з Прэзідэнтам А.Р. Лукашэнкам. Таксама адбылася сустрэча старшыні

ТБМ Алена Анісім, старшыні Права-абарончага цэнтра "Вісна" Алеся Бяляцкага і старшыні Беларускага Хельсинскага Камітэта Алега Гулака з Дзяржсакратаром ЗША Майклам Пампеа.

2 лютага. Грамніцы ў като-ліку Снегу няма. Пахмурна. У Менску +8 градусаў.

У Мастаўлянках адбылося ўшанаванне паміці Кацуся Каліноўскага, які нарадзіўся 2 лютага ў гэтай вёсцы. Беларусы Беластока, Варшавы, Гародні і іншых гарадоў сабраліся каля помніка ў гонар Каліноўскага.

5 лютага. У Менску памёр Барыс Іванавіч Луцэнка (нар. 16 верасня 1937, г. Майкоп, РСФСР) - беларускі тэатральны рэжысёр, за-служаны дзеяч мастацтваў (1975 г.), народны артыст Беларусі (1995 г.).

7 лютага. Сустрэча ў Сочы А. Лукашэнкі і У. Пушціна. Потым адбыўся перамовы ўрадавых дэлегацый. Дамовіўся, што з Расіі газ будзе паступаць ў Беларусь па цэнзе мінулага года (за 1 тыс. куб. м - 127 долараў), а нафта па сусветных рыначных цэнах.

13 лютага. У Москве памёр Аляксей Мікалаевіч Башнян, герой, савецкі разведчык, які ў студзені 1945 г. выратаваў Кракаў ад разбурэння. Нарадзіўся 10 лютага ў в. Чартовічы Віленскай губ. (цяпер у Валожынскім раёне).

13 лютага. У Менску адкрылася Пасольства Швейцарскай Рэспублікі ў Беларусі.

13 лютага. Прэзідэнт Беларусі Аляксандар Лукашэнка адабрыў юбілейны медаль "75 гадоў Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гадоў".

17 лютага. У Менску ўдзень было +11 градусаў цяпла. Пахмурна.

Люты. Тэмпература трывама каля 0 градусаў. Снегу няма. Часта маросіць даждж. Дзъме вечэр.

18 лютага. Стала вядома, што вучоныя прыдумалі, як атрымаць электраэнергію з паветра. Раней вучоныя прыдумалі транзістар для атрымання электрычнасці з дажджу.

19, 20 лютага. Афіцыйны візіт А. Лукашэнкі ў Егіпет. Сустрэча з прэзідэнтам Егіпта ў Каїре.

21 лютага - Міжнародны дзень роднай мовы, Агульнанацыйная дыктоўка. Найбольш актыўна дыктоўка ў Мсціславе - 6,6 градуса (5,8 у 2017 годзе), аднак у гэтym горадзе метэастацця была абсталівана толькі 12 гадоў назад, таму экстремумы абнаўляюцца часцей.

У першы дзень вясны абнаўіўся максімум у Мсціславе - 6,6 градуса (5,8 у 2017 годзе), аднак у гэтym горадзе метэастацця была абсталівана толькі 12 гадоў назад, таму экстремумы абнаўляюцца часцей.

8 лютага. У Менску на пр. Незалежнасці адбыўся забег жанчын, 5 тысяч дзяўчат з 85 гарадоў Беларусі і некаторых замежных краін прафегілі дзве дыстанцыі на выбар - 2 км або 5 км. Самых хуткіх узнагародзілі сувенірамі, ад арганізатораў, грашовымі прызамі і падарункамі ад партнёраў.

10 лютага. А. Лукашэнка 25 падлеткам, якім стукнула 14 гадоў, уручыў пашпарты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь.

11 лютага. Сусветная арганізацыя аховы здароўя (СААЗ) абавязкова падтрымала ўзбілікі новага каронавіруса пандэміі

22 лютага. У праваслаўных Саракі. Мітрапаліт Менскі і Слуцкі, экзарх Беларусі Кірыл лётаў над Менскам і святой вадой ад Менска адганяў эпідэмію каронавіруса.

23 лютага. У Мінску памёр доктар гістарычных навук Пётр Фёдаравіч Лысенка, які прафылоўваў 88 гадоў. Нарадзіўся 16 верасня 1931 г. у в. Зарачаны Полацкага раёна. Яго заслуга - музей "Бярэсце", даследаванне Турава, тураўскі каменныя крикі.

У Беларусі ўжо 81 чалавек хворы на каронавірус.

24 лютага. У Гародні памёр славуты вучоны мовазнавец Павел Уладзіміравіч Сцяцко, які нарадзіўся 5 лютага 1930 года ў вёсцы Грабава, цяпер Эзельвенскі раён Гарадзенскай вобласці. Працаўваў да 2016 г. у ВНУ Менска, Гомеля і Гародні.

26 лютага. У Беларусі для прыезджых з тых краін, дзе ёсьць каронавірус, прапануецца на 14 дзён самаізоляцыю.

26 лютага. У Беларусі адбылося пасяджэнне экспернага савета па пытаннях перакладу заканадаўчых актаў з рускай на беларускую мову. У Нацыянальным цэнтры прававой інфарматыкі (НЦПІ) разгледзелі такія пытанні, як пераклад Грамадзянскага кодэкса на беларускую мову. Варты адзначыць, што Грамадзянскі кодекс з'яўляецца адным з самых маштабных заканадаўчых актаў Беларусі. Ён уключае ў сябе 1153 артыкулы, якія

Сымон Барыс

аб'яднаны ў 8 раздзелаў.

Мяркуеца, што на беларускую мову ў 2020 годзе таксама перакладуць Працоўны кодэкс, Кодэкс азямлі і Жыллёвы кодэкс.

28 сакавіка. У Кітаі афіцыйна адб'яўлена, што распаўсюджанне каронавіруса спынена. Была заражана 81 тысяча чалавек, з іх 3 тысячи памерлі.

28 сакавіка. У Гомелі было +18 градусаў (гэтым падтырымлі рэкорд).

29 сакавіка. Патрыярх РПЦ Кірыл у Маскве звярнуўся да праваслаўных з прапановай часовіна не хадзіць у храмы, а

Да 160-годдзя акаадэміка Яўхіма Карскага

*Алесь Крой,
старшыня Гарадзенскай гарадской
рады ТБМ і сябар БГТ*

Галоўны помнік яго жыцця - вялікая шматтомная праца "Беларусы"...

(*Працяг. Пачатак у папяр.
нумары.*)

Магчыма, некалі будзе належным чынам ўшанаваны і "Беларускі Калумб" Яўхім Карскі на сваёй малой радзіме ў Лашы.

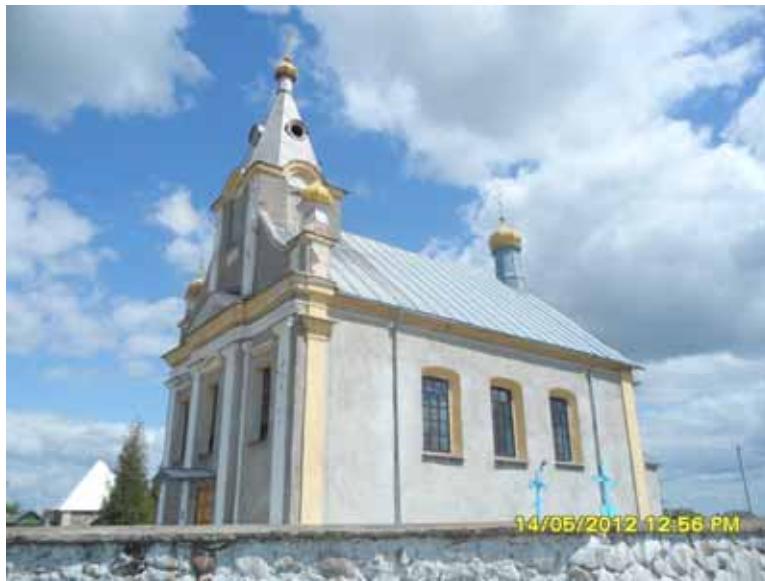

Фота 15. Помнік вызваліцелям вёскі Лаша на могілках

Жыхарам даводзілася ўдзельнічаць ў розных войнах, за інтарэсы не толькі беларускага народа: руска-японскай, I сусветнай, II сусветнай, беларускім падполлі і партызанцы ў 20-30 гады пры Польшчы і ў гады II Сусветнай вайны. Даставалася сялянам і ад мясцовых паноў, якія моцна эксплуатавалі тутэйшых людзей. Не называюць салодкім жыццё жыхары вёскі і ў першых савецкіх калгасах, калі хто і не ўмёў да гэтага красці, то вымушана навучыўся, каб праражыць.

...Пасля Берасцейскай уніі Мікалаеўская царква стала ўніяцкай, напачатку 19 стагоддзя 3/4 насельніцтва Беларусі былі ўніятамі, а ў 1839 г. усіх грэка-католікаў па плане ініцыятара, ідэі Іосіфа Сямашкі і Сакрэтнага камітэта вырашылі вярнуць у праваслаўе. Але адбыўся вялікі падзел мясцовых беларусаў спачатку на дзве асноўныя канфесіі, а пазней і па змене нацыянальнасці, значная частка не захацела вяртацца ў пра-

васлаёве і перайшла ў рыма-каталіцызм, частка дзесяцігоддзямі чытала грэка-каталіцкія пацеры, адчуваючы сябе грэка-католікамі, але вымушана ходзячы ў права-слаўныя храмы, бо іншых побач не было. Нават у першай палове

*Фота 17. Масалиянская царква Нараджэння Багародзіцы
(здымак А. Кроя, 2012 г.)*

ўніяцкай царквы, (пабудовы 1796 года па фундацыі Марыяны Біспінг, у 1865-1867 гг. перароблена ў праваслаўны храм). У духоўных кнігах таго часу ў запісах быў падзел на прыходы: грэка-расійскія, рыма-каталіцкія і грэка-ўніяцкія. Сустракаліся таксама архіўныя справы з выдаленымі ці падцэртымі звесткамі пра канфесійную прыналежнасць мясцовых сялян. Але гэта быў адзінкавы выпадак. Шматлікія грэка-ўніяцкія цэркви пасля падзелу беларусаў пасля 1839 года сталі ў 19-20 стагоддзях грэка-расійскімі ці рыма-каталіцкімі храмамі. Адраджэнне грэка-ўніяцкіх цэрквеў стала магчымым пры атрыманні незалежнасці Беларусі і большай свободзе веравызнання ў 1991 годзе, у створаных новых прыходах грэка-ўніяцкіх (грэка-каталіцкіх) цэрквеў першая дзяржаўная мова знаходзіцца ў па-

шане і прыярытэце.

5. Першы музей Яўхіма Карскага ў Лашы. 19 снежня 1964 года быў урачыста адкрыты школьні музея Яўхіма Карскага, створаны Ананасам Цыхуном, паплечнікам і школьнікамі. Больш за 20 тысяч чалавек наведалі гэты музей. На жаль, пасля закрыцця "некамплектнай" школы ў Лашы ў 1991 г. праз год быў закрыты і музей, будынак стаў інтэрнатам

Фота 19. Аргкамітэт на стварэнні музея Я. Карскага ў гімназіі № 1 (школа-гімназія № 30)

*Фота 18. Лаша. Каля шыльды акаадэміку. Былая школа.
Аднадзённая аўтазэкскурсія, 2011 г.*

для мігрантаў. З болем у сэрцы пісала пра гэта ў "Гродзенскай праўдзе" ўнучка акаадэміка Таццяна Сяргеевна Карская. Абабіванне абцасамі чыноўніцкіх кабінетаў таксама не дапамагло А. Цыхуну захаваць музей. Школьнікаў перавялі з Лашанскай васьмігадовай у Луцкаўлянскую сярэднюю школу. У Луцкаўлянскай школьні музеі, створаны Уладзімірам Козыравым, былі перавезены і рэшткі з лашанскага музея Я. Карскага. Частка экспанатаў і кніг, перададзеных Кандратам Крапівой для музея, недзе згубілася пры перавозе ў Луцкаўляны, частка расцягнута мясцовымі падшпаркамі праз вокны, бо школа ўжо не працавала... на былой школе з музеем ў Лашы захавалася шыльда, прысвечаная Яўхіму Карскому.

6. Другі музей акаадэміка Яўхіма Карскага ў Гародні. Створаны і адкрыты 4 лютага 1995 года (25 гадоў назад) ў школе-гімназіі № 30, якая стала гімназіяй № 1 імя Яўхіма Карскага. У 2018 годзе стала лепшай сярэдняй навучальнай установай Беларусі. Напачатку 90-х гадоў па падсавеце школы-гімназіі № 30 было вырашана надаць новай навучальнай установе імя Яўхіма Карскага. З ініцыятывы

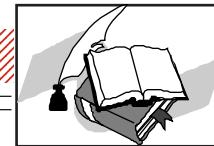
дырэктара навучальнай установы Рэгіны Можджар і аргкамітэта па стварэнні музея: Таццяны Еўтух, Апанаса Цыхуна, Андрэя Майсяненка, Валянціны Шаровай, вучняў беларускага філалагічнага класа-праз кароткі час музей пачаў працу.

Пазней, пасля смерці ў 2005 годзе Апанаса Цыхуна, у новае памяшканне на другім паверсе, яго сынам Генадзем Цыхуном з Менска былі перададзены розныя дакументы і фотаздымкі. Пасля адкрыцця новай экспазіцыі музея ў 2006 г., у часы куратарства музеем Віталем Карнелюком, га-лоўнымі раздзеламі сталі: "Гісторыя музея", "Кабінет вучонага", "Апанас Цыхун-педагог, паэт, грамадзянін", "Этнографічны куток".

(*Працяг у наст. нумары.*)

Фота 16. Мікалаеўская царква ў Лашы. Здымак В. Карнелюка

Выспачкі беларускай культуры ў новым музеі ў Жлобіне

У лістападзе мінулага 2020 года ў Жлобіне ва ўрачыстай абстаноўцы быў адкрыты новы будынак гісторычнага-краязнаўчага музея.

Дзяржаўная ўстанова культуры "Жлобінскі гісторыка-краязнаўчы музей" была заснавана ў верасні 1987 года ў выніку рэарганізацыі грамадскага музея народнай славы, які быў створаны па ініцыятыве жлобінскага краязнаўца, настаўніка гісторыі, удзельніка Вялікай Айчыннай вайны Івана Фёдараўчы Талкачова. А 15 лютага 1992 г. музей быў адкрыты для наведальнікаў - у дарэвальчынным драўляным будынку былога касцёла.

Новы двухпавярховы будынак - гэта пабудова былога дзіцячага садзіка, які быў закрыты яшчэ на пачатку 1990-х гадоў. Шмат часу ішла барацьба паміж рознымі ўстановамі, у тым ліку і адным з банкаў, каб размясціцца тут (у цэнтры горада). Але, дзякуючы прынцыповай пазицый тагачаснага старшыні гарвыканкама Уладзіміру Канстанцінавічу Ерафеева (1939-2020), які, акрамя усяго быў і краязнаўцам, гэты будынак захавалі для будучага музея.

Месца ў старым будынку было мала. Таму там дзейнічала толькі 6 экспазіцыйных залаў. А ў новым - ужо 16. Знайшлося тут месца і для матэрыялаў, якія тычацца беларускай культуры. Гэта экспанаты нацыянальнага адзення мінушчыны, харэгтары для Гомельшчыны. А таксама - матэрыялы пра творчасць і дзейнасць вядомых беларускіх пісьменнікаў і паэтаў - ураджэнцаў Жлобіншчыны: ганаровага грамадзяніна г. Жлобіна, удзельніка Вялікай Айчыннай вайны, сябра Саюза пісьменнікаў СССР Уладзіміра Федасенкі (1926-2018), ганаровага грамадзяніна г. Жлобіна, удзельніка ВАВ, сябра Саюза пісьменнікаў СССР Аляксандра Капусціна (1924-1996), удзельніка ВАВ, сябра Саюза пісьменнікаў СССР Міколы Лупсякова (1919-1972), ганаровага грамадзяніна Жлобінскага раёна, сябра Саюза пісьменнікаў Беларусі і Саюза мастакоў Беларусі Генадзя Говара (нар. 1945 г.), удзельніка ВАВ, сябра Саюза пісьменнікаў СССР Хведара Жычкі (1927-2007), сябра Саюза пісьменнікаў СССР Міхаля Чавускага (1904-1984), сябра Саюза пісьменнікаў Беларусі, заслужанага работніка адукацыі Рэспублікі Беларусь Васіля Рагаўцова (1952-2016), сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў Уладзіміра Содалі (1937-2015), а яшчэ беларускай паэтэсі Людмілы Шадукаевай (нар. 1951 г.) і пісьменніцы Валянціны Кадзетавай-Арэставай (нар. 1951 г.), якія нарадзіліся па-за межамі Жлобіншчыны, але

іх лёс цесна звязаны з гэтым краем.

Мікалай ШУКАНАЎ,
краязнаўца, г. Жлобін.

На фота аўтара: 1. Новы музей; 2. Кнігі і ўласныя рэчы Аляксандра Капусціна; 3. Кнігі і аўтограф Хведара Жычкі; 4. Кнігі Міколы Лупсякова; 5. Яшчэ адна выспачка беларушчыны ў музеі.

Моўны код

5 лютага ў Нацыянальным гісторычным музее Рэспублікі Беларусь пачынае работу выставка "Моўны код", прымеркаваная да Міжнароднага дня роднай мовы.

Мы ўспрымаем мову як дадзенасць, а між іншым гісторыя беларускай мовы нагадвае дэтэктыв з закрученым сюжэтам і яскравымі адметнасцямі. Ці ведаеце вы, што ў XVI стагоддзі старабеларуская мова была афіцыйнай у Вялікім Княстве Літоўскім? Калі нарадзілася літара ў? Што беларуская мова мела трох алфавітаў - кірылічны, лацінскі і арабскі?..

На выставе прадстаўлены графічныя работы Уладзіміра Басалыгі з сэрыі "Мова наша родная" (1980-1990-х гг.), творы сучаснай мастачкі Томы Пракоф'евай "Беларускі алфавіт", артфакты са збору Нацыянальнага гісторычнага музея Рэспублікі Беларусь. Выставка дапаможа ўзнавіць пэўныя веды пра беларускую мову, узгадаць любімыя слова, пацешыць наведальнікаў інтэрактыўнымі элементамі.

Нацыянальны гісторычны музей Рэспублікі Беларусь з нагоды Міжнароднага дня роднай мовы, акрамя выставы, праване актыўнасці:

Інтэрактыўная гульня "Не шукаючы, не знайдзеш".

Гульня разлічана на дзяцей і дарослыя, гэта інтэрактыўнае падарожжжа па старонках гісторыі, дзе самі рэчы адкрываюць свае таямніцы!

Экскурсія "Шлях книгі да чалавека: з гісторыі кнігадрукавання".

Дапаможа даведацца аб гісторыі развіцця пісьменнасці на беларускіх землях, пачынаючы ад першадрукапісных берасцяных грамат да вынаходніцтва

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Моўны код

выставка да міжнароднага дня роднай мовы

5-28 лютага
2021

Нацыянальны гісторычны музей Рэспублікі Беларусь
г. Мінск, вул. К. Маркса, 12
11:00 - 19:00
Тел.: (017) 374-83-22, 365-48-27
histmuseum.by

друкарскай справы і стварэння першых друкаваных кніг.

Міжнародны дзень роднай мовы (International Mother Language Day) адзначаецца штогод 21 лютага ў адпаведнасці з рашэннем ЮНЕСКА 1999 г. і накіраваны на заахвочванне моўнай разнастайнасці, папулярызацыю і захаванне моўных і культурных традыцый.

Выставка арганізавана пры ўдзеле Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа. Рэалізуецца ў рамках вялікага музеинага праекта "Беларусь і беларусы", скіраванага на папулярызацыю айчыннай гісторыі і культуры.

Куратар Мірановіч Таццяня:
8029 569 34 24.

Выставка працуе па 28 лютага.
На экскурсію і гульню дзейнічае папярэдні запіс.

Адрас: г. Мінск, вул. К. Маркса, 12.
Штодня: 11:00 - 19:00.
Тэл.: (017) 374-83-22, 365-48-27.
histmuseum.by.

11. Мельнікаў Юрась - 10 р.
12. Жукаў Вітаўт - 5 р.
13. Пажанька Ігар - 10 р.
14. Рындзевіч Вячаслаў - 10 р.

Усе Наваполацк.

Дзейнасць ГА "ТБМ імя Францішка Скарны" па наданні роднай мове рэальнага статусу дзяржаўнай вымагае вялікіх выдаткаў. Падтрымаць ТБМ – справа гонару кожнага грамадзяніна краіны.

Просім Вашыя ахвяраванні дасылаць на адрес: вул. Румянцева, 13, г. Мінск, 220034, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ № BY84BLBB30150100129705001001 у Аддзяленні № 539 ААТ "Белінвестбанка" IBAN - BLBBBY2X (УНП 100129705) праз любое аддзяленне ашчадбанка Беларусь-банк.

Беларуская мова-
ТБМ
наша будучыня

Ахвяраванні на ТБМ

1. Гацкі Уладзімір - 30 р.
2. Рымша Алесь - 20 р.
3. Кунцэвіч Уладзімір - 25 р.
4. Шэвяка Аляксандар - 10 р.
5. Мудроў Алег - 20 р.
6. Гняткоў Валеры - 10 р.
7. Паўловіч Віктар - 15 р.
8. Мельнікаў Алесь - 20 р.
9. Фарнэль Кастусь - 5 р.
10. Пісарэнка Алесь - 20 р.

Табе, а не ўзламу свету

Паэтычнай кніжкай "У старой хаце" нам, сябрам ТБМ Глыбоцкага раёна, адкрыўся малады паэт Максім Нікіфаровіч. Ён знайшоўся на курсах "Мова-нанова". Выданне кнігі ажыццяўлі карэктар Зміцер Лупач, вярстальшчык Леанід Юркі, ілюстратар Руслан Рагоўскі.

Кніга - заўсёды радасць для творцы. Першая кніга, дык нібы і сама радуецца - яна ж змесціва чалавечай шукальной душы...

"Абвастрэнне суму з кожным годам адбываеца часцей і крые сабой рэмісю радасці", - гэтыя слова аўтара раскрываюць духоўны змест кнігі.

Старая хата (на вокладцы кнігі) сімвалізуе духоўную пустку на радзіме, яе закінутасць праз мову, дзе зінкла радасць чуць дарагую мелодыю дзядоў: "У старой хаце прывіды жывуць... у старой хаце не паліца свято... Старую хату зараз пакрыла забыцё: гісторыя яе сям'і даўно памерла".

Дык не павінна ж памерці Айчына, трэба ратаваць яе родным словам. "Апошні верлібр прысвячу табе, толькі табе, а не ўзламу свету. Свет не натхняе, што тоне ў ганьбе, ён мала вядомы маладому паэту".

А дзядоўская хата, якія "праствіствае вецер", "трунует трактар і рыйдёўка", зразумелыя і родныя. Дзяды і на tym свеце "пакутуюць бясспречна", - нефантастычна адчувае і заяўляе аўтар, - але пакутуюць не за свае грехі - за разбурэнне памяці пра іх. И адчувае ўнук-паэт, што "дзедавы руки жывуць у галаве", і ўяўляе, што ён, "як самотны птах... ляціць па-над зямлёй, палітай крывеў".

Зямля, Курапаты, пакуты ў паветры.

Я - птах, адчуваю іх шэрым крылом.

І трывога аўтара кнігі расце:

Зямля Курапацкіх крыжоў
Не вынес новай эпохі,
Бо цяжыца сімвал Хрыстоў,
Што ў дрэве застыў на Галгофе.

Паэтам-грамадзянінам, які патрэбны Радзіме, выйдзяеца аўтар па накіраванасці думак, якія сур'ёзна мацаюць жыццё, аналітычна пранікаюць у з'явы сённяшніх падзеяў. Светабачанне трывожнае, балочнае. И кожны верш ставіць вострае пытанне, і адказ сумлення паэта шчыры.

Усё набіваеш кішэні?

Колькі ж табе трэба?

Вы ж першыя для пакарання мішэні,
Сочыць за вамі Неба!..

Паэт не той, хто счэплівае канструкцыі і сам гадае, што б гэта азначала. Максім ідзе ад наяўнасці і ўнутранай ацэнкі. Асабіста сваёй. Расце выяўленнем і пранікаеца аналізам.

Як спрабаваў я каршуна злавіць

І прыручьць...

Казаў каршун мне, напужаўши трохі,
Што сярод іх не знойдзеи халуёў,
Бо велічны птахі не ідуць на крохі...

Усё гэта лёс дваровых вераб'ёў.

Тканку наступнага верша пранізывае чалавечая спачувальнасць:

Хто ж гэтаі спёкай не ідзе

Купаца да ракі?..

...І вязень паляціць туды

Душой...

І мусіць занырне

Ў ваду, што канае з вачэй.

Паэт разумее, што свет трymаеца на людзях - на любові, якая праяўляеца праз разум і пачуццё адказнасці ў душах. Дык вылучаеца промені смутку, дзе самы

пранілівы боль - "ад страты людзей блізкіх", "Самая блізкая мова - матына... Самыя ўтульныя месцы не ў замках - у дзедавай хатцы на ўскрайку вёскі". А ў людскім свеце ён адкрывае:

"Розум зараз не ў модзе...
Якой належыши ты пародзе -
звычайны люд ці слізкі смоўж?"

Паэт робіцца філософам. I агарнуў ён думкай з'явы. Спытаўся сам у сябе, дзе ён? I атрымаліся вершы: "Няма мяне", "Маё натхненне", "Іду туды, адкуль з'явіўся", "Іх спіны лашчылі дубіны", "Лес", "У вялікім горадзе", "Складаны выбар", "Малюнак смутку", "Якім заўтра будзе дзень?", "Слязіліся вочы", "Я ўчора бачыў смерць", "Як адшукаць сябе?", "Што ёсьць жыццё для паэта?", "Што маю акрамя жадання?", "Як памірае лістота дрэў"?

Ён жыццём малады. I творчасцю. На яго вяку ўесь імклівы, шалёны свет краіны гучыць на расейскай мове. Але Максім з бліскінкай гумару трапна заўважае пра свята духоўнай радасці патрыётаў: "Спачатку было слова, якое грымнула падаруску".

Ёсць у кнізе лірычныя вершы з цікавымі метафарамі:

Рог, што гарыць у пазалатах,
Табе прыладжу на дуду,
Каб месяц адчуваўся ў нотах.

Або: "Краты пілаваў прамень пякучы", "неба разышлося у абшарах, звалілася моўкі зіма, у белых, яскравых фанфарах". A "завіруха прозы"? - гэта ўжо знаходка захапляльная! - кажа паэтычная дарадца, (M.H.), якая азнаёмілася з часткай вершаў Максіма.

I рэфрэн ён уводзіць - прыём пабудовы верша - такі, напрыклад:

Калі адвал сталёвы не кране зямлю,..

Памёр араты.

Калі навой пацёрты нітку не возьме,..

Памёр ткач,

Калі Радзіму дзікі вораг пазайме,..

Памёр ваяр.

Калі памёр араты,

Калі памёр ткач,

Калі памёр ваяр -

Памёр паэт.

Безумоўна, бо пра каго ж ён напіша?

Рэфрэн узмачняе думку ў вершах: "Маё натхненне", "Беларусь жыве", "Няма мяне".

Мне радасна, што ў Максіма Нікіфаровіча - выразны грамадзянскі почырк і талент думкі, пачуццёвасць душы, вобразнае мысленне.

Разам з tym яшчэ шмат недапрацовак у наяўных творах, шырока заўважна ў кнізе шурпатаеца верша. Думка не заўсёды ўкладаеца ў форму верша. Назираеца кульгавасць радка, рыфмы, рytmu. Часам перазакручанасць думкі, трасянкавы ўкід слоў, не трапных наватвораў. Безумоўна, гэта залежыць ад нешырокага пакуль запасу беларускага слоўніка ў творчай працы. Спансігаючы "мову нанова", піша пяро не заўжды адмыслову. Але творчая праца наперадзе. I хочацца зычліва заключыць агляд першай паэтычнай кнігі Максіма зарыфмаванымі радкамі:

Ёсць юнак, які ўзяўся за мову -

Дух Ачыны стварыць і партрэт.

Ёсць паэт, які мацае слова

І нырнуць хоча ў образны свет.

І нырнуць у яго і заплакаў...

Выйшла кніжка - лютэрка душы.

Там, у ёй, верш яго не бала��аў -

Ён зайшоўся пытнанем: "Як жывуць?".

Марыя Бараўк,

Глыбоцка-Падсвілле, ТБМ.

Да 80-годдя незабыўнага песняра, або Прысвячэнне будучыні Уладзіміру

Мулявіна

Цяпер відавочна, што 12 студзеня беларуская культурная грамадскасцьмагла б адзначыць свята, але гэтага свята нібыта і не існуе. Розныя часткі культурнікаў не адзначалі яго па-рознаму: адны пасыпалі героя труізмамі агульнага карыстання, іншыя, спрошчаваючы ролю, абыліся археалагічнымі адпіскамі аб успамінах. Але ж свята, якога не існуе ні ў адным з няшытых шматкоў беларускага свету, як співаў Лявон Вольскі, ані ў Менску, ані ў Мінску, усё ж такі, наягледзячы на нязырную часцінку "бы" трагічнай даты, не стаціла вартасці і патрабуе эскалациі ўвагі. 12 студзеня 2021 г. споўнілася ў 80 гадоў музыку, кампазітару, Народнаму артысту СССР і Беларусі, заснавальніку і лідару ансамбля "Песняры" Уладзіміру Мулявіну. Але чаму трэба пра гэта нагадаць?

Мулявін адкрыў Беларусь для беларусаў

"Уладзімір Мулявін - гэта фенаменальны чалавек, які нарадзіўся на Урале - і стаў гэтым эса вобразам беларуса, як купалаўскі Гусляр ці коласаўскі Сымон", - напісаў з нагоды даты ў сваім "Файсбуку" паэт У. Някляеў. I сапраўды, неверагодна мелодыка мулявінскіх фантазій, патрабавальная і тонкая праца з інструментамі і вакаламі стварылі ўмовы для нараджэння цуду - класічны беларускі вершы набылі вечнае жыццё ў акустычным вымярэнні, дзе некалькі пакаленняў вялізарнай ўсесаюзнай грамады слухачоў співали па-беларуску. Але галоўнае дасыгненне кіраўніка ансамбля Мулявіна ў тым, як у адным з мемарыяльных фільмаў будуць казаць У. Някляеў і У. Арлоў, што Мулявін, як і Гоголь ва Украіне, напітаў беларушчыну асаблівым смакам, адкрыўшы яе не толькі для свету, але для саміх беларусаў.

Спадчына песняра

У музеі імя Мулявіна ці "Песняроў", верагодна, дастаткова дарэчна глядзеліся б і "Волагда", і "Белавежская пушча", і "Беларусі", ці іншыя эстрадныя савецкія шлягеры тагачасных песенінкаў. Але, каб пачуць пад сабою краіну і адчуць асалоду звонца беларускім, дзякуючы Мулявіну свет пабачылі іншыя пяшчотныя прыгажуні.

Напрыклад, чароўная народная "Купалінка". Песня, складзеная на верш Міхася Чарота, можа і не мае прамога дачынення да Мулявіна, але ж без яго гэта кампазіція мела іншы выгляд. Справа нават не толькі ў той цудоўнай аранжыроўцы, якую Мулявін надаў песні да запісу 1971 г., але таксама ў той строгасці, якую кіраўнік ансамбля меў у спраўах рэпетыцыі. Саўдзельнікі і сучаснікі распавядаюць пра шматгадзінную трэнінгі на сцене філармоніі, дзе бясконця перагрываюцца і прапяўляюцца партыі. Дзякуючы гэтаму, у "Песнярах" з'явіліся сапраўдныя "залатыя" галасы і "цудадзейныя" рукі, якія і зрабілі "Купалінку" ціхай, меладычнай вышытай бас-гітарай, асцярожнымі ўдарнымі і электрапіяніні.

"Купалінка" не тое, што падобная на нейкі гармоніі блюзменаў ці нават не пакланенне попелу, але падтрыманне агню. I цудоўная мулявінская ці ўвогуле песняроўская песня - гэта спадчына, якая, пры ўсім недаходзе ўвагі да сабе, ўсё яшчэ мае вялізарныя капіталістичныя падставы. Даволі спецыфічны, але незабыўны голас Дайнекі апрацаўваў кожны гук з найвышэйшай пранілівасцю.

У 1989-1991 гг. "Песняры" запісалі канцэртную праграму "Вянок", у якую ўвайшлі песьні, напісаныя на вершы з аднаіменнага зборніка беларускага паэта Максіма Багдановіча. Адзін з найлепшых вакалістаў ансамбля, Валерый Дайнека, выканалаў напісаную Мулявінам песьню "Слуцкія ткачыкі" з філіграннай дакладнасцю. Даволі спецыфічны, але незабыўны голас Дайнекі апрацаўваў кожны гук з найвышэйшай пранілівасцю.

Адна з рысаў Мулявіна, якая зрабіла яго звышпаяховым кіраўніком ансамбля, - ён падбіраў цудоўныя кадры і даваў ім прастор для творчасці. Уладзімір Мулявін склаў песьню на верш з "Вянка" "Максім і Магдалена", і выконваў яе вакаліст "незалатага" складу ансамбля

Аднойчы французкі аўтар пісаў: традыцыя - гэта не пакланенне попелу, але падтрыманне агню. I цудоўная мулявінская ці ўвогуле песняроўская песня - гэта спадчына, якая, пры ўсім недаходзе ўвагі да сабе, ўсё яшчэ мае вялізарныя капіталістичныя падставы. Даволі спецыфічны, але лакалізавацца, сабраць найлепшыя калектывы у гісторыі беларускай музыкі і праспіва

Тацянін дзень прывітала сталічная бібліятэка імя Талстога

Для паэтычнага тэатра "Арт.С." стала ўжо традыцыйная правядзенне штогод святкавання Тацянінага дня. І традыцыйна - ізноў жа - праводзіць гэтае святочнае мерапрыемства супрацоўніца Інстытута літаратуразнаўства імя Янкі Купалы НАН Беларусі, паэтка, пісьменніца, навукоўца Таццяна Барысюк. Не стаў выключэннем з правіла і 2021 год. Аднак неікія змены ўсё ж адбыліся - упершыню імпрэзу, прысвяченую Тацянінаму дню, прымала бібліятэка № 1 імя Л.М. Талстога.

Мерапрыемства прызначылі на нядзель, 24 студзеня - г. зн. напярэдадні свята ўсіх Тацян 25-га студзеня. У пழын час началі збірацца людзі: выступоўцы, запрошаныя госткі, аматары паэзіі. У неікім момант пачуўся лёгкі стук абцасаў, і ў залу ўпльвила вядоўца імпрэзы Таццяна Барысюк. Дарэчы, святочным сукенкам спадарыні Тацяні можна было бы прысвяціць асобны артыкул у модным часопісе: доўгія і кароткія, расклёшаныя і строга па фігуры, упрыгожаныя стразамі, крышталіямі і г.д. На гэты раз сукенка была блакітная са срэбрам, упрыгожаная драпіроўкамі...

І вось імпрэза началася. Напачатку Таццяна Барысюк павіншавала ўсіх Тацян, усіх студэнтаў і ўсіх прысутных з Тацянінім днём і пажадала плёну ва ўсіх спрахах.

*З цудоўнымі святымі вас, Тацяны!
Хай ваши дні ляцяць без хмароў,
Шанунак будзе спадзяваны
І здзейсняцца ўсі ваши мары!*

*І лёс хай не перашкаджае
Вам быць ішаслівымі заўжды!
І хай анёлы ашчаджаюць
У студзенскія халады!*

Далей вядоўца зазначыла, што мерапрыемства, прысвяченое Тацянінаму дню, паэтычны тэатр "Арт.С" гэтым разам праводзіць сумесна з літаратурным клубам "Экватар".

Увогуле, нельга не адзначыць, што ў 2021 годзе святкаванне Тацянінага дня спадарыня Барысюк праводзіла ў дванаццаты раз, але для кожнай з гэтых імпрэз Таня пісала асобны сцэнар. Спіс выступоўцаў таксама змяніяецца кожны год.

Прысунутыя пачулі ад вядоўцы шмат цікавых рэчаў. Канешне, напачатку быў кароткі эккурс у гісторыю свята ўсіх Тацян і студэнтаў, якое началі адзначаць у 1755 годзе ў Расіі, калі імператрыца Елізавета Пятроўна падпісала Указ пра заснаванне Маскоўскага юніверсітэта. Потым спадарыня Барысюк зварнулася да гісторыкі імені Таццяна і распавяла, што "Таццяна" перакладаецца з грэчаскай мовы як "арганізаторка", "наладжвальніца", "заснавальніца". Тацяніны вальвія, актыўныя, рашучыя, прынцыпавыя, артыстычныя, эгацэнтрычныя, інтарверткі. Не выносяць аднастайнісці, маюць моцную волю. Іх інтэлект высокі, але заўсёды накіраваны на рагшэнне практычных задач - нікіх абстракцый. Тацяніны - надзейныя

саброяўкі.

Дарэчы, менавіта свайго старога сабра яшчэ з 90-х гадоў, спадарыня вядоўца запрасіла выступіць першым. Гэта быў паэт, пісьменнік і журналіст Вячаслаў Корбут, ён жа - кіраўнік літаратурнага клуба "Экватар". Спадар Вячаслаў распавёў прысунтым некалькі гісторый са свайго жыцця, звязаных з Тацянінамі. Потым ён прачытаў шэраг сваіх лірычных вершаў, сядроў якіх быў, канешне, пазытыўны твор, прысвячаны ўсім Тацянам...

*...Я дачакаюся, Таццяна!
Ты - маёй мары небакрай.
Яна ўсіхнулася, бы панна,
Рукой махнула: выбачай!*

*Ці ж гэта слова апраўдання?
Мо горычы цяжкай узды?
Пачуці зведалі звяданне,
Як квецень скінулі сады...*

Наступная выступоўца нарадзілася з Тацянінай Барысюк у адзін год і ў адзін і той жа месяц. А таксама іх абедзвюх у адзін і той жа дзень прынялі ў Саюз беларускіх пісьменнікаў - 10 сакавіка 2004 года. На гэтым супадзенні заканчываюцца, бо імя ў гэтай пасткі зусім не Таццяна, а Інга. Следам за Вячаславам Корбутам перад прысунтымі выступіла Інга Вінарская.

Яна вышла да аўдыторыі з новымі нумарамі альманаха "Літаратурны экватар", паколькі з'яўляеца яго шеф-рэдактарам, дызайнерам і тэхнічным рэдактарам. Адтуль жа Інга чытала і свае верши, але зусім не зімовыя, а вясновыя і летні, ба сказала, што зімой вельмі хочацца лета, а яшчэ вясны на яе заканчэнні - з усімі гэтымі пляёсткамі і квеценнем.

*Адно з тых адвечных
у свеце пытанняў:
Дык што ж уяўляе сабою каханне?
Адкуль нам прыходзіць? Знікае куды?
Якія ў душы пакідае слады?*

*Ці выснее з доўгіх адносін сябровых?
І вось загарэлася зоркай яно.
Сн'яна, атруціла, нібы віно...*

*І пад дажджом з пляёсткаў бы ізноў
Было свабодна, рабасна надзві,
Нібы дайши ў да лесавых асноў
Жыцця ўсяго - раптоўна і пачіва.*

З вершамі пра прыроду і кахранне перад прысунтымі выступіла ўчарашия школьніца, сённяшняя студэнтка Лінгвістычнага юніверсітэта Любоў Раманава. Гэта была самая маладзенская выступоўца, і яе вершаваныя творы зала прымала асабліва цэпла.

Паэт, пісьменнік, кнігавыдаўц, грамадскі дзяяч Міхась Башура на святкаванне Тацянінага дня завітаў упершыню, але ні на хвіліну аб гэтым не пашкадаваў. Чытаў зімовыя вершы і творы пра кахранне.

*Пачуці маюць колер.
Настрой - тым больш.
Мы гэтага не бачым
і нават не імкнёмся.
Тым лепш для нас,
бо колер маєм
і мы самі...*

Паэт, пісьменнік, літаратурнавец Юрась Нераток натхнёны і пэзіяй, і музыкай. Ён частва выступае з песнямі пад гітару, піша творы ад імі розных арыгінальных лірычных суб'ектаў. Спадар Юрась арганізуваў выданне некалькіх кніг калектыўных твораў, што з'яўляеца вельмі рэдкім для сучаснай беларускай літаратуры. Ён - архітэктар малых форм паводле сваёй асноўнай сферы дзейнасці. На святочнай вечарыне, прысвяченай Тацянінаму дню, Юрась Нераток прачытаў шэраг сваіх эксперыментальных твораў, якія мелі вельмі цікавую форму.

Валянін Шведаў не так даўно выдаў кнігу вершаў "Міг на часавай стужцы". Адтуль ён і прачытаў прысунтым некалькі сваіх вершаў пра прыроду і пра кахранне.

*Адно з тых адвечных
у свеце пытанняў:
Дык што ж уяўляе сабою каханне?
Адкуль нам прыходзіць? Знікае куды?
Якія ў душы пакідае слады?*

*Ці выснее з доўгіх адносін сябровых?
І вось загарэлася зоркай яно.
Сн'яна, атруціла, нібы віно...*

І, канешне, падборку вершаваных твораў прачытала прысунтым вядучая святочнай вечарыны Таццяна Барысюк. Гэта быў і новыя вершы, і творы з яе кнігі "Аўтапартрэт", і пэтычныя опусы з альманаха "Літаратурны экватар".

*Самы прыгожы мужчына - кахране.
Мне не хапае пышчотных абдымкаў.
Быць з Вамі разам -
мне так нерэальна,
а быць у пекле наяўным - так звыкла.*

*Я ратавалася б Вашымі вуснамі,
позіркам Вашым і Вашай усмешкай.
Я - у адчай і на сэрцы - вусціна.
Я несвабодна, а з Вамі - бязмежна.
Вы - непазбежнісць...*

Напрыканцы імпрэзы адбылася святочная віктарына, па ўмовах якой, хто першы адказаў на пытанні вядоўцы, звязаныя з Тацянінам і днём 25 студзеня, той атрымоўваў прыз. Гэта было сапрэды весела! Завяршылася імпрэза, прысвяченая Тацянінаму дню, фотасесія выступоўцаў з усімі ахвотнымі сфатаграфавацца.

*Інга Вінарская,
паэтка, пісьменніца,
журналістка.*

"Люстэрка творчасці" раскрыла творчы шлях мастачкі і паэткі Лічыны Ірыны Вашкевіч

28 студзеня ў Лідскім палацы культуры адбылася творчая сустэрэча лідскай мастачкі і паэткі Ірыны Вашкевіч са студэнцкай аўдыторыяй і з людзьмі, якія цікавяцца культурай у розных яе праявах.

Ірына працуе ў аддзеле рамёстваў і традыцыйнай культуры ГУ "Лідскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці" кіраўніком народнага лялечнага тэатра "Батлейка". Аддзел рамёстваў - гэта выдатная платформа для творчасці і фантазіі, рэалізацыі ідэй, вывучэння беларускай культуры і традыцый.

Вядоўца вечара Лаліта Кумпель гутарыла з госцяй пра этапы станаўлення і творчага росту, натхненні для стварэння прац на выяўленчым і літаратурным шляху.

Для гасцей вечара Ірына прадставіла калекцыю палотнаў у тэхніцы алейнага жывапісу, презентацыю студэнцкіх прац, відэа ў тэхніцы песькаграфіі, зачытала вершы, якія ўвайшлі ў міжнародную складанку ўкраінскага выдаўца 2019 г. Трэба адзначыць, што мерапрыемства адбывалася на фоне маляўнічай сцяны "Музы мастацтва", якую Ірына распісала для Палаца культуры г. Ліды ў 2014 годзе.

- Уменне заўважаць прыгажосць у самых простых рэчах, натхніца нашай прыродай, меладычнасцю роднай мовы, культурнымі традыціямі сваёй зямлі, - ўсё гэта - невычэрпная крыніца для майтв творчасці, - падкрэсліла Ірына.

Удзельнікі калекцыяў народнага лялечнага тэатра "Батлейка" падрыхтавалі падарунак для гледачоў. Ім стаў спектакль "Зімовыя прыгоды Юрасі і Ганкі", рэжысёрам і сцэнарыстам якога з'яўляеца Ірына. Стала і дзіцячая аўдыторыя з вялікай увагай і цікавасцю сачыла за прыгодамі галоўных герояў п'есы. Вясёлая музыка ў народных матывах і пацешнія персанажы нікога не пакінулі абыякавымі.

Вечар з харызматычнай Ірынай Вашкевіч завяршыўся ў добразычлівай і ветлівой атмасферы. Дзякуючы прафесійнай працы арганізатораў мерапрыемства, а таксама ўтульнай зале Палаца культуры, у гледачоў засталіся толькі прыемныя ўражанні.

*Метадыст аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры
ДУ "Лідскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці"*

Дыдышка І.М.

Гісторыя Магілёўшчыны

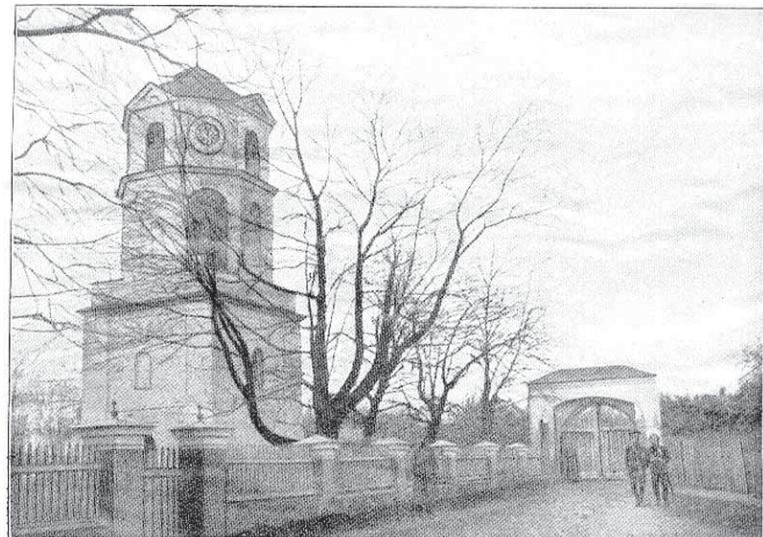
Быхаўскі кляштар і ягоныя ўладанні

У 1619 г. з фундушу тагачаснага ўладальніка Быхава вялікага гетмана літоўскага Яна-Караля Хадкевіча быў пабудаваны драўляны касцёл святога Казіміра, які началі ставіць яшчэ ў 1617 г., пры гэтым Хадкевіч аблікоўваў ідэю заснавання Быхаўскага манастыра рэгулярных латэрэнскіх канонікаў з прэзітам Марцінам Клачынскім ужо ў 1616 г., а ў 1618 г. з Кракаўскай кангрэгацыі ў Быхаў выехалі 4 канонікі на чале з прафашчам Крыштафам Ланеўскім. У 1621 г. Хадкевіч быў фундуш быў зацверджаны віленскім біскупам Яўстафіем Валовічам і самім рымскім папам Павлом V.

Трохі пазней кароль Жыгімонт III сваім прывілеем зацвердзіў пазбаўленне правоў на маёнткі Лубянка, Хамічы і Азяраны Кіеўскай праваслаўнай архімандріі, якая кіра-

Пятром I, якія началі абстрэльваць горад з гармат, у выніку чаго комплекс згарэў цалкам з усімі дакументамі. У 1707 г. кляштар быў адноўлены. Касцельная метрычныя книгі, што цяпер знаходзяцца ў Нацыяльнім гістарычным архіве ў Менску, захаваліся таксама толькі ад 1707 г.

У сярэдзіне XVIII ст. касцёл зноў згарэў, таму ў 1762 г. быў закладзены новы мураваны, які 2 траўня 1768 г. быў асвячнены беларускім біскупам - суфраганам Феліксам Тавянскім з наданнем новага імені - Беззганнага Зачацця Божай Маці і святых патрону Казіміра і Аўгустына. Будынак быў не дужа вялікі, памерам 10,5 × 4,5 сажняў, г. зн. прыблізна 23 × 10 метраў. Спереду быў франтон з крыжам, абапал яго - дзве вежкі таксама з крыжамі. Чацверты крыж быў ўсталяваны ў задній частцы будынка. Дах

Званіца касцёла. Пач. XX ст.

1832 годзе было 6 хворых і калекаў.

У документах судоў Аршанска і Рэчыцкага паветаў, на тэрыторыі якіх знаходзіліся кляштарныя маёнткі, а таксама Галоўнага трывалана ВКЛ згадваюцца бесперапынныя памежныя і маёмыя спрэчкі з суседнімі юласнікамі: дзедзічамі Быхаўскага графства Сапегамі, Аскеркамі (уласнікамі маёнткаў Ціхінічы), Янішэўскім і Ганіпроўскім (уласнікамі маёнткаў Збышын-Чачэвічы), Бабруйскім і Рагачоўскім каралеўскімі староствамі.

Прынаамсі ад 1675 г. пры кляштары існавала школка ланкастэрскага тыпу, у якой вучылася ад 8 да 50 дзяцей шляхцічаў і сялян. Напрыклад, у 1832 годзе ў наноў выбудаванай школе ў 4 класах вучылася 56 вучняў, з іх большасць - дзеци бедных шляхцічаў, што навучаўся за кошт кляштара.

Манахі і вучні карысталіся з бібліятэкі: у ёй, напрыклад, у 1820 г. налічваўся 321 экземпляр кніг, пры-

валі імені не менш за стагоддзе, і перадаў іх вялікаму маршалку літоўскому Яну-Станіславу Сапегу як спадкаменцу Хадкевіча (ён быў жанаты з адзінай дачкой Яна-Караля Ганнай-Схаластыкай, а менавіта яна і натхніла свайго бацьку на фундаванне кляштара). 15 ліпеня 1631 г. кароль зацвердзіў і прывілей на Быхаўскі кляштар. У 1649 г. пазначаныя маёнткі былі афіцыйна передадзеныя братам Яна-Станіслава, літоўскім падканцлерам Казімірам-Лявонам Сапегам быхаўскім латэрэнскім канонікам.

У 1657 г., у часе Трынацціцігадовай вайны Расіі з Рэччу Паспалітай, будынкі кляштара былі спалены расійскімі войскамі, пасля чаго былі адбудаваныя коштам чарговага быхаўскага магната - вялікага гетмана літоўскага Паўла-Яна Сапегі, сам касцёл быў ужо тады паставілы з цэглы і каменю. Падчас беспадкадаў быхаўскіх месцічаў у 1695 г. ён зноў згарэў і не быў цалкам узноўлены, аж па куль 5 кастрычніка 1702 г. Быхаў - з прычыны пераходу ягоных уладальнікаў Сапегаў на бок Швеціі ў часе Паўночнай вайны - не быў абложаны расійскімі войскамі на чале з

Касцёл у Быхаве. Пач. XX ст.

быў крыты гонтай, апрача вежак, што былі пакрытыя бляхай. Перад будынкам касцёла стаяла высокая мураваная званіца.

Колькасць манаҳаў у кляштары заўсёды была невялікай, вагаючыся ад 4 да 1619 г. да максімальнай лічбы ў 12 канонікаў у 1777 г.

Трынтарыяльна

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Эдуард Акулін, Алена Анісім, Алеся Аўласевіч,
Юрась Бабіч, Марыя Баравік, Аляксей Карпенка,
Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч,
Станіслаў Суднік, Людвіка Таўгень, Алег Трусаў,
Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://nslowa.by/>

<http://pawet.net/> <http://kamunikat.org/>

<http://tbm-mova.by/> <http://belkiosk.by/>

*Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.*

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісаны да друку 1.2.2021 г. у 17.00. Замова № 168.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1200 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,65 руб., 3 мес.- 7,95 руб.
Кошт у розницу: па дамоўленасці.

*Анатоль Прасаловіч,
Magілёт.*

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.

**Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.**

Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даўна.
Адрас для паштовых адправлений:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: naszaslowa@tut.by